

ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ - Ο ΟΛΕΘΡΙΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΝΕΟΦΙΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ ΣΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

Της Μαρίας Νεγρεπόντη-Δελιβάνη

Εισαγωγή

Η επιβολή της παγκοσμιοποίησης, και η γενίκευσή της στην υφήλιο, στη δεκαετία του '80, σε συνδυασμό και με ακραίας και φανατικών προεκτάσεων φιλελευθερισμό, επέφερε δραματικές κοινωνικοοικονομικές μεταβολές στις σύγχρονες οικονομίες. Ωστόσο, παρότι οι μεταβολές αυτές αποτέλεσαν αντικείμενο ευρείας ανάλυσης και κριτικής (Negreponi-Delivanis 2002, Chap.III, 2010,Partie A Chap.1,2,3), οι επιπτώσεις τους, ωστόσο, στον τομέα της διατροφικής ασφάλειας προσέλκυσαν, παραδόξως, μικρότερο ενδιαφέρον εκ μέρους των ερευνητών. Αυτό, ακριβώς, είναι το θέμα του συνεδρίου, που λαμβάνει χώρα στο Κίεβο [\[1\]](#), με οργανωτές το εκεί Πανεπιστήμιο και το CEDIMES.

Πριν αρχίσω την ανάλυση του θέματος, που επέλεξα για την εισήγησή μου, θέλω να επισημάνω την ιδιαίτερη σπουδαιότητα αυτού του συνεδρίου, που θα ασχοληθεί διεξοδικά, με προβλήματα ανεπαρκώς γνωστά, αλλά καθοριστικά για την επιβίωση και την ποιότητα ζωής του πληθυσμού της Γης. Πρόκειται, ακριβώς, για το περιεχόμενο της διατροφικής ασφάλειας, θέμα ευρύτατο και περίπλοκο, που διακρίνεται σε ποσοτικές και ποιοτικές εκφάνσεις. Ο ορισμός της «διατροφικής ασφάλειας», που φαίνεται ευρέως αποδεκτός είναι ο εξής [\[2\]](#): « Η διατροφική ασφάλεια εξασφαλίζεται όταν το σύνολο των ατόμων, σε όλους τους καιρούς, έχουν οικονομική, κοινωνική και φυσική πρόσβαση σε διατροφή επαρκή, ασφαλή και θρεπτική και η οποία ικανοποιεί τις διατροφικές τους ανάγκες, καθώς και τις διατροφικές τους προτιμήσεις, που τους επιτρέπει να διάγουν βίο ενεργό και υγιή». Οι ποσοτικές του πλευρές μπορούν να συνοψιστούν στην ανάγκη εξασφάλισης επάρκειας βασικών

ειδών διατροφής για το σύνολο του πληθυσμού της Γης, διαψεύδοντας, έτσι, την απαισιόδοξη θεωρία του κλασικού οικονομολόγου Malthus, ο οποίος στον 18^ο αιώνα υποστήριξε ότι ο πληθυσμός της υφελίου αναπτύσσεται με γεωμετρική πρόοδο, ενώ τα μέσα διατροφής μόνο με αριθμητική. Αυτή η διαπίστωση σημαίνει ότι η πείνα, κάποτε, θα είναι αναπόφευκτη. Η θεωρία αυτή, αφού για μεγάλο διάστημα θεωρήθηκε εσφαλμένη, ξαφνικά αναβίωσε, εξαιτίας του λιμού το 2008, ωστόσο ουδόλως επαληθεύεται με βάση τα επίσημα στατιστικά δεδομένα. *Αντιθέτως, σχετικά πρόσφατη έκθεση του FAO* [\[3\]](#) υποστηρίζει ότι ο πλανήτης είναι απολύτως σε θέση να διαθρέψει τον πληθυσμό του [\[4\]](#). Αντιθέτως, οι αιτίες της κακής διατροφής και της πείνας μεγάλου τμήματος του παγκόσμιου πληθυσμού, μεταξύ άλλων, είναι η κακή διανομή, η ανεξέλεγκτων πια διαστάσεων ανισότητα κατανομής του εισοδήματος και του πλούτου, αλλά και η χρηματιστηριακή κερδοσκοπία βασικών ειδών διατροφής. Εκτός, όμως, από την ποσοτική ανεπάρκεια των βασικών ειδών διατροφής υπάρχει και το, ολοένα εντονότερο πρόβλημα της επικινδυνότητας των τροφίμων που καταναλίσκουμε, εξαιτίας της περιεκτικότητάς τους σε τοξικές και, συχνά θανατηφόρες ουσίες. Αναμφίβολα, υπήρχαν ανέκαθεν τέτοιες ουσίες στα τρόφιμα, αλλά ωστόσο μετά την επικράτηση, στην υφήλιο της παγκοσμιοποίησης και ενός άκρατου νεοφιλελευθερισμού, έχει διογκωθεί σε ανεξέλεγκτο πια βαθμό αυτό το πρόβλημα της ποιότητας των τροφίμων.

Ποσοτική και ποιοτική ανεπάρκεια τροφίμων είναι δυνατόν να αποδοθεί, συλλήβδην, σε ατέλειες της αγοράς. Ωστόσο, όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια αυτού της μελέτης, δεν είναι διόλου εκτός πραγματικότητας το επιχείρημα, ότι τα όσα δραματικά συμβαίνουν στο χώρο της διατροφής δεν οφείλονται μόνο σε ατυχήματα, αλλά και σε ενσυνείδητες επιλογές (Larage 2013). Που σημαίνει ότι η ζωή και η υγεία των κατοίκων της γης τίθεται σε συνεχή κίνδυνο, προκειμένου να ικανοποιηθούν στόχοι, οι οποίοι κατά καιρούς συγκεντρώνουν υψηλότερο βαθμό προτεραιότητας.

Στο πλαίσιο αυτής της έρευνας που περιλαμβάνει δύο κύρια μέρη, θα αναφερθώ πρώτον **στην αποτυχία της νεοφιλελεύθερης θεώρησης** να διασφαλίσει την διατροφική ασφάλεια, και δεύτερον στις κυριότερες μορφές και αιτίες αυτής της ανασφάλειας. Τέλος, στο γενικό συμπέρασμα, θα γίνει σύντομη αναφορά στις προϋποθέσεις αποτελεσματικής αντιμετώπισης αυτού του τόσο ζωτικού προβλήματος.

I. Τα διατροφικά σκάνδαλα, αδιάψευστη απόδειξη της αποτυχίας του νεοφιλελευθερισμού

Η επικράτηση ενός άγριου νεοφιλελευθερισμού, εδώ και 30 περίπου χρόνια, δημιούργησε συνθήκες άκρως επικίνδυνες και καταστρεπτικές στο πλαίσιο των επί μέρους οικονομιών της υψηλίου, προηγμένων και αναπτυσσόμενων. Στις εξελίξεις αυτές έχει σημαντικό ρόλο και η μορφή της παγκοσμιοποίησης που χαρακτηρίζεται ως συνωμοτική (Negreponi-Delivanis, 2008), επειδή εισήγαγε, διευκόλυνε και ανέχθηκε τον **παράλογο διαχωρισμό ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και στην ευημερία των πολιτών**, αλλά και επειδή ενθάρρυνε την ανάπτυξη των οικονομικών παράδεισων και την ουσιαστική **κατάργηση κάθε μορφής ελέγχου της οικονομικής δραστηριότητας**. Υπό την επίδραση ανεξέλεγκτων ιδεολογικών φανατισμών επικράτησαν, τελικά, **συνθήκες ενός ληστρικού καπιταλισμού. Η κρίση του 2007** [\[5\]](#), που δεν έχει ακόμη περατωθεί, αλλά έχει μεταλλαχθεί σε κρίση χρέους, αποτελεί τη συνέπεια αυτού του θανατηφόρου μείγματος.

Το νεοφιλελεύθερο δόγμα, βασίζεται σε υποθέσεις που, αν και ουδέποτε επαληθεύτηκαν, ωστόσο η φανατική εμμονή των οπαδών του σε αυτές προξένησε αναρίθμητα και πολυσύνθετα δεινά στις σύγχρονες οικονομίες. Αυτές, **εγκατέλειψαν έτσι το σύστημα της μεικτής οικονομίας** [\[6\]](#) για να προσχωρήσουν **στο φανατισμό του νεοφιλελευθερισμού**.

Το κυρίαρχο χαρακτηριστικό του σύγχρονου φανατικού νεοφιλελευθερισμού, που είναι σε θέση να ερμηνεύσει πλήρως

την έξαρση των τρομακτικών διατροφικών σκανδάλων, καθώς και την αυξανόμενη ανασφάλεια, που επικρατεί στο χώρο της διατροφής, εστιάζεται στη **σταδιακή αποχή του κράτους από κάθε μορφής παρεμβατισμό**. Οι ακραιφνείς νεοφιλελεύθεροι, όπως είναι γνωστό, **υποστηρίζουν ότι η παρουσία του κράτους στις αγορές δεν είναι απλώς περιττή, αλλά και βλαπτική**, επειδή υιοθετούν τις ακόλουθες αυθαίρετες υποθέσεις:

*οι αγορές αυτορυθμίζονται, ενώ ο κρατικός παρεμβατισμός τις απορυθμίζει,

*το άτομο γνωρίζει τι του συμφέρει και αυτό συμφέρει στο άτομο συμφέρει και στην ολόκληρη,

*η παραγωγικότητα στον ιδιωτικό τομέα είναι εξ ορισμού ανώτερη της αντίστοιχης του δημόσιου τομέα, γι αυτό και ενθαρρύνονται οι ιδιωτικοποιήσεις και το ξεπούλημα της δημόσιας περιουσίας,

*η ελευθερία του διεθνούς εμπορίου ωφελεί όλους τους συναλλασσόμενους και συνεπώς θα πρέπει να αποφεύγονται έλεγχοι που το παρεμποδίζουν.

Δυστυχώς, ο φιλελευθερισμός κακοφόρμισε και το 2007, όπως άλλωστε και το 1929, προκαλώντας τη δεύτερη δραματική κρίση στο διάστημα των τελευταίων 80 ετών και αποδεικνύοντας περίτρανα την έλλειψη του αόρατου χεριού των κλασικών, που δήθεν ρυθμίζει με ασφάλεια τη λειτουργία των αγορών.

Εδώ θα αναφερθώ, αποκλειστικά, σε επιλεκτικές ενδείξεις, αλλά και αποδείξεις της αποτυχίας του νεοφιλελευθερισμού, με τη μορφή **σκανδάλων ολκής**, στο χώρο της διατροφικής ασφάλειας.

A. Ποσοτικά σκάνδαλα

Το 1974 οι κυβερνήσεις που έλαβαν μέρος στην World Food Conference δεσμεύτηκαν όπως "κάθε άνδρας, γυναίκα και παιδί έχει αναπαλλοτρίωτο δικαίωμα στο να μην πεινάει και να μην υποσιτίζεται ώστε να αναπτύσσει τις φυσικές και διανοητικές του ικανότητες». Ωστόσο, η κρίση του 2007

επανάφερε στις 39 φτωχότερες χώρες της υφελίου το φάσμα της πείνας και της απόλυτης φτώχειας, αλλά και στις προηγμένες την παραίτηση από την κατανάλωση ή και τη χρησιμοποίηση αγαθών, που γίνονται απρόσιτα όταν μειώνονται τα εισοδήματα των καταναλωτών ή όταν ανέρχονται οι τιμές τους. Ειδικότερα, το 2008, η Παγκόσμια Τράπεζα αναθεώρησε προς τα επάνω τον αριθμό των κατοίκων της γης, που επιβιώνουν σε συνθήκες απόλυτης φτώχειας. Προκύπτει, έτσι ότι ο αριθμός τους αυξήθηκε κατά 400 εκατομμύρια σε σύγκριση με την προηγούμενη μέτρηση του 1993 και ήδη ξεπερνούν το 1,4 δισεκατομμύριο, διαθέτοντας ο καθένας 1,25 \$ την ημέρα (Policy Research Working Paper, No 4703,8/2008).

Είναι ξεκάθαρο ότι κάθε φορά που οι τιμές βασικών προϊόντων διατροφής ανέρχονται πεθαίνουν κάποιες χιλιάδες ή και εκατομμύρια κάτοικοι της Γης, επειδή δεν μπορούν πια να παραμείνουν στην αγορά. Πράγματι, από τις αρχές του **2006 και μέχρι το 2010**, η τιμή των βασικών ειδών διατροφής αυξήθηκε δραματικά: του **ρυζιού κατά 217%**, του **σιταριού κατά 136%**, του **καλαμποκιού κατά 125%**, της **σόγιας κατά 107%**.

Το μεγαλύτερο μέρος αυτών που πεινούν βρίσκεται στην Ασία και στον Ειρηνικό, αλλά και στην Υποσαχάρια Αφρική. *Είναι πράγματι λυπηρό το γεγονός ότι όλες οι προσπάθειες από το τέλος του 1960 δεν κατόρθωσαν, ουσιαστικά, να βελτιώσουν την κατάσταση της πείνας στην υφήλιο.* Για το 2000, είχαμε δεσμευτεί να περιορίσουμε τον αριθμό των κατοίκων της Γης που ζουν κάτω από συνθήκες πείνας και φτώχειας, στο ήμισυ, – από 850 σε 425 εκατομμύρια – πριν από το 2015. Είμαστε, δυστυχώς, πολύ μακριά από τις προβλέψεις: ο αριθμός αυτών που πεινούν δεν έπαυσε να ανέρχεται, ιδίως μετά το άγριο ξέσπασμα των τιμών το 2007 (FAO 2009-2010). **Εξάλλου, 20 εκατομμύρια παιδιά στον κόσμο πάσχουν από οξύ υποσιτισμό και 5 εκατομμύρια πεθαίνουν από αυτή την ανέχεια** (Journal Eleftherotypia). Οι κάτοικοι της Αϊτής ετοιμάζουν, ψήνουν και καταπίνουν πίτες από λάσπη για να καθησυχάσουν το στομάχι τους. **26.000 βρέφη πεθαίνουν κάθε λεπτό από πείνα. 35.000 παιδιά κάτω από 5 ετών πεθαίνουν καθημερινά από εξάντληση πείνας.**

Η απόλυτη φτώχεια και πείνα παραπέμπει, καταρχήν και αυτόματα σε πρόβλημα παραγωγής ή ορθότερα σε πρόβλημα ανισορροπίας ανάμεσα σε προσφορά και ζήτηση. Η παραγωγή δηλαδή μπορεί να είναι, από ποσοτικής πλευράς, αρκετή για να θρέψει τον πληθυσμό του πλανήτη, αλλά κακώς κατανομημένη, έτσι που ένα τμήμα του να μην έχει πρόσβαση σε αυτήν. Η παραγωγή μπορεί, ακόμη, να είναι ποσοτικά επαρκής, αλλά να έχει στραφεί προς αγαθά ή υπηρεσίες που δεν είναι πρώτης ανάγκης, εξαιτίας σημαντικών ανισοτήτων στην κατανομή του εισοδήματος. Ενδέχεται, ακόμη, να **αποφασίζονται μέτρα που περιορίζουν, με τεχνητό τρόπο, την παραγωγή βασικών ειδών διατροφής**, όπως μεταξύ άλλων:

* Κατά τη δεκαετία 1980-1990, των αναπτυσσόμενων οικονομιών **περιορίσαν αισθητά τις δαπάνες στον αγροτικό τομέα** (The Economist, 2008), υπό την επίδραση του νεοφιλελευθερισμού που επιθυμούσε «μικρό Κράτος». Έτσι, οι δημόσιες δαπάνες του αγροτικού τομέα μειώθηκαν κατά 50% στην περίοδο 1980-2004 (Poverty and Globalisation).

* Από την άλλη πλευρά, η παραγωγή των προϊόντων εναλλακτικής ενέργειας **υποκατέστησε την παραγωγή αιθανόλης στο καλαμπόκι και το ζαχαροκάλαμο**, περιορίζοντας σημαντικά την επάρκεια αυτών των δύο αγαθών, προκαλώντας, έτσι μεγάλη αύξηση της τιμής τους, δεδομένου ότι η παραγωγή 25 γαλονιών καθαρής αιθανόλης απαιτεί 450 κιλά καλαμποκιού [<!--\[if !supportFootnotes\]-->\[7\]<!--\[endif\]-->](#)

* Ορισμένες πολιτικές, όπως λ.χ η ΚΑΠ, **περιορίζουν την ποσότητα παραγωγής ορισμένων γεωργικών προϊόντων**, προκειμένου να μη μειωθεί η τιμή τους.

* Πολυεθνικές εταιρίες, με επί κεφαλής τη Monsanto, υποχρεώνουν τους αγρότες, κυρίως των φτωχών περιοχών της Γης, **να εγκαταλείψουν τις παραδοσιακές μεθόδους παραγωγής**- παρότι, χάρη στις μεθόδους αυτές μπόρεσαν να επιβιώσουν- και να υιοθετήσουν σύγχρονες, αποτέλεσμα της έρευνας και της νέας τεχνολογίας, που φυσικά εμπεριέχουν προϊόντα **γενετικά μεταλλαγμένα** (Negreponi-Delivanis 2008a)

Οι συνθήκες απόλυτης φτώχειας δεν αποτελούν προνόμιο μόνο των κατοίκων των χωρών του τρίτου κόσμου, αλλά και των πλούσιων χωρών, των οποίων ολοένα μεγαλύτερος αριθμός κατοίκων εισέρχεται σε οικονομικό αδιέξοδο. Ενδεικτικά αναφέρω ότι **οι Η.Π.Α κατέγραψε 37.2 εκατομμύρια φτωχούς, το 2008**, δηλαδή 4,4 εκατομμύρια περισσότερους σε σύγκριση με το 2001 (Chavagneux 2008). Στη Γαλλία το ποσοστό της φτώχειας εκτιμάται σε **7 εκατομμύρια ή 18% του συνολικού πληθυσμού** (Dorival 2008)[\[8\]](#). Ειδικά στις πλούσιες χώρες, εδώ και μια δεκαετία περίπου εμφανίστηκε μια νέα κατηγορία φτωχών, των *εργαζόμενων φτωχών*, που όμως οι απολαβές τους είναι τόσο χαμηλές, ώστε δεν είναι σε θέση να πληρώνουν ενοίκιο ή να στέλνουν τα παιδιά τους σχολείο.

Η φτώχεια στον κόσμο, και κυρίως η αύξησή της, ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού της Γης αποτελεί την πιο κραυγαλέα περίπτωση της διατροφικής ανασφάλειας, στις ημέρες μας, ιδίως αν ληφθεί επιπλέον υπόψη ότι οι δυσμενείς προβλέψεις, που διατύπωσε ο Malthus τον 18^ο αιώνα όχι μόνο δεν επαληθεύτηκαν, αλλά και ανατράπηκαν πλήρως. Αναφέρομαι στους σχετικούς υπολογισμούς του γνωστού ιστορικού της οικονομίας Angus Maddison (2001), από τους οποίους προκύπτει ότι **μεταξύ των ετών 1000 και 1998 ο παγκόσμιος πληθυσμός αυξήθηκε από 268,3 εκατομμύρια σε 5.908 δισεκατομμύρια**, δηλαδή 22 φορές, ενώ το παγκόσμιο εισόδημα από 116,8 εκατομμύρια δολάρια σε 3.3726 δισεκατομμύρια δολάρια, δηλαδή 288,75 φορές [\[9\]](#). Η και με άλλα λόγια **το παγκόσμιο κατά κεφαλήν εισόδημα αυξήθηκε στην περασμένη εκατονταετία 13 φορές**, δηλαδή από 435\$ σε 5.709\$.

Η συνύπαρξη, σε παγκόσμια βάση, της αυξανόμενης φτώχειας και πείνας, καθώς και του ανερχόμενου πλούτου αποτελεί σκάνδαλο που δεν είναι δυνατόν να αποδοθεί σε ανεπαρκή παραγωγή. Συνεπώς, θα πρέπει να αναζητηθούν άλλες ερμηνείες.

B. Ποιοτικά σκάνδαλα

1. Αναφορά σε συγκεκριμένες περιπτώσεις

Η διατροφική ανασφάλεια, με τη μορφή επικίνδυνων και ακατάλληλων τροφίμων, εμφανίζεται ίσως ακόμη πιο απειλητική από την έλλειψη τροφίμων. Επισήμως, στις ΗΠΑ, τα κέντρα ελέγχου και πρόληψης ασθενειών εκτιμούν ότι «**κάθε χρόνο 48 εκατομμύρια Αμερικανών ασθενούν εξαιτίας ακατάλληλης τροφής, 128.000 περιπτώσεις νοσηλεύονται σε νοσοκομεία, και 3.000 πεθαίνουν**» (Wikipedia.org). Εξάλλου, ανασφαλείς τροφές ευθύνονται για σωρεία ασθενειών από διάρροιες, αλλά και για διάφορες μορφές καρκίνου. Εκτιμάται [<!--\[if !supportFootnotes\]-->\[10\]<!--\[endif\]-->](#) ότι **από ακατάλληλα τρόφιμα και επικίνδυνο νερό πεθαίνουν κάθε χρόνο 2.2 εκατομμύρια άνθρωποι από τα οποία 1.9 εκατομμύρια είναι παιδιά.**

Τα διατροφικά σκάνδαλα κορυφώνονται μετά τη δεκαετία του '80, όταν ταυτόχρονα επικρατεί σε παγκόσμια **βάση ένας άκρατος νεοφιλελευθερισμός**, και όταν η **εκβιομηχάνιση της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής εκτοπίζει τις παραδοσιακές τους μορφές**. Και η κατάσταση καθίσταται ανεξέλεγκτη εξαιτίας του ότι σε πείσμα των νέων τεχνολογιών, που είναι σε θέση ευκολότερα από όσο στο παρελθόν να ανιχνεύσουν αυτά τα σκάνδαλα και να τα εξουδετερώσουν, **υπάρχει ένας όρκος σιωπής, συγκάλυψης και μη τιμωρίας των υπευθύνων, παρότι συνήθως αυτοί είναι ευρέως γνωστοί.**

Τα ποιοτικά τροφικά σκάνδαλα προέρχονται πρωτίστως από το μονοπωλιακό μεγαθήριο της εταιρίας Monsanto, που εισβάλλει στο διατροφικό χώρο κυρίως μετά το 1980, και ταυτόχρονα αυτά με τις πιο επικίνδυνες συνέπειες που μπορούν να συνοψιστούν ως εξής (Seelow 2013):

* **PCB**. Πρόκειται για μία από τις δώδεκα κατηγορίες χημικής και πολύ επικίνδυνης μόλυνσης, γνωστής ως «οργανικές επίμονες μολύνσεις», επειδή είναι ανθεκτικές στη φυσική βιολογική φθορά και συσσωρεύονται στις ζωντανές ίνες, σε ολόκληρη τη βιολογική διαδικασία. Τα υπόλοιπα του PCB αποθηκεύονται στα όργανα και στις λιπαρές ίνες των ζώων και των θηλαστικών, έτσι που η παρουσία τους στο ανθρώπινο σώμα αποδεικνύεται. Είναι «βίο συσσωρευτικά». Το 2002, η Monsanto οδηγήθηκε στη δικαιοσύνη από 3.450 κατοίκους της πόλης Anniston (Alabama), για τη μόλυνση ποταμών και εδάφους από PCB (fr.Wikipedia). Εσωτερικά έγγραφα απέδειξαν ότι **η Monsanto γνώριζε, πάνω από 30 χρόνια ότι τα ψάρια των γειτονικών ποταμών ήταν μολυσμένα από τα απόβλητα των βιομηχανιών της**. Κατά τη δίκη η Monsanto κρίθηκε ένοχη, «επειδή μόλυνε το έδαφος της πόλης Anniston και το αίμα των κατοίκων της με PCB» και καταδικάστηκε να πληρώσει 700 εκατομμύρια USD ως επανορθώσεις-τόκους. Καμία ποινή φυλάκισης δεν επιβλήθηκε εναντίον των ενόχων της επιχείρησης, αλλά στη Γαλλία η παρασκευή και η χρήση των PCB απαγορεύτηκαν από το 1987. Υπάρχει, ωστόσο, και συνέχεια καθώς η τραγωδία της σπογγώδους βοοειδούς εγκεφαλίτιδας (ECB), οφείλεται στα ζωικά άλευρα, που προκάλεσαν αυτή την τραγωδία και συνδέεται με αυτήν των PCB.

***ECB**. Πρόκειται για τη σοβαρότερη κρίση των τελευταίων είκοσι ετών. **Τα ζωϊκά άλευρα, που προήλθαν από κομμάτια πτωμάτων βοοειδών**, που δεν είχαν καταναλωθεί, καθώς και πτωμάτων ζώων από τη διατροφή των βοοειδών, κατηγορήθηκαν από τα τέλη των ετών 1980, ότι προκαλούσαν εκφυλιστική μόλυνση στο κεντρικό νευρικό σύστημα των βοοειδών. Πρόκειται για τη **σπογγώδη εγκεφαλίτιδα των βοοειδών (ESB)**. Το 1996 αποκαλύφθηκε στη Μ. Βρετανία από τις υπηρεσίες υγείας ότι η κατανάλωση κρέατος έτσι μολυσμένου, μπορεί να μεταφέρει στον άνθρωπο την ασθένεια του Creutzfeldt-Jakob. Τα ζωϊκά άλευρα απαγορεύτηκαν, στη συνέχεια στη διατροφή των ζώων. Όταν η ασθένεια διαπιστώθηκε σε ένα κοπάδι, συστηματικά

θανατώθηκε στο σύνολό του. Η ασθένεια της τρελής αγελάδας εμφανίστηκε, για πρώτη φορά, στη Μ. Βρετανία, όπου εκτιμάται ότι γύρω στις 190.000 βοοειδών μολύνθηκαν (Jouan, 2010).

*Πουλερικά και αυγά με διοξίνη στο Βέλγιο. Την άνοιξη του 1999, ένα σκάνδαλο χωρίς προηγούμενο ξέσπασε στο Βέλγιο, μετά τη διαπίστωση ποσότητας διοξίνης ανώμαλα υψηλής στη διατροφή πουλερικών και χοίρων. Για προληπτικούς λόγους οι αρμόδιες υπηρεσίες διέταξαν το κλείσιμο πολλών εκατοντάδων επιχειρήσεων αναπαραγωγής και δήμευσαν χιλιάδες τόνους κρέατος. Αυτή η κρίση, που αφορούσε και χώρες εισαγωγής πουλερικών και χοιρινού από το Βέλγιο, στοίχισε 600 εκατομμύρια ευρώ. Η αρχή της λοίμωξης έγινε από **μια δέσμη τεμαχίων από λίπος, που περιείχαν βιομηχανικά έλαια και που εισέρρευσαν με νοθεία στη διατροφή των ζώων** (Jouan, 2010). Στα τέλη του 2010-αρχές 2011, η Γερμανία είναι θύμα επεισοδίου μόλυνσης από αυγά και κρέας χοιρινό με διοξειδίο (Jouan, 2010).

*Roundup-glyphosate (Le Monde.fr 2011) Σωρεία σχετικών μελετών διαπιστώνει ότι το εντομοκτόνο φάρμακο της Monsanto – και το ενεργό στοιχείο η *glyphosate* – είναι ενδεχομένως υπεύθυνα για τερατογεννήσεις (Chemical Research in Toxicology, 2010). Γίνεται, γενικώς, δεκτό σήμερα ότι το glyphosate σκοτώνει, αδιακρίτως, οτιδήποτε ζωντανό, και όχι μόνο τα φυτά. Ωστόσο, η Monsanto διαψεύδει αυτά τα συμπεράσματα, όπως συνήθως.

*Αναπτυξιακές ορμόνες. Στις αρχές της δεκαετίας του '90 η Monsanto εμπορευματοποιεί το πρώτο βιοτεχνολογικό της προϊόν: **Posilac**, σύνθετη αναπτυξιακή ορμόνη για βοοειδή (rBGH), μία ορμόνη που προορίζεται για να αυξήσει τη γαλουχία των αγελάδων, κατά περίπου 20%. Η ορμόνη προκαλεί μαστίτιδες, ερεθισμούς των μαστών, που υποχρεώνουν τους παραγωγούς να χρησιμοποιούν αντιβιοτικά για τις αγελάδες τους, τα οποία αφήνουν στη συνέχεια τα ίχνη τους στο γάλα. Αυτό το προϊόν είναι, σήμερα, παντού απαγορευμένο, εκτός από τις ΗΠΑ.

*Aspartame. Η Monsanto το συγκεκριμενοποιεί επακριβώς στη σελίδα της στο Internet (http://www.monsanto.fr.actualité/idees_recues/idees_recues_2asp) : αφού υπήρξε ένας από τους βασικούς παραγωγούς στις δεκαετίες '80 και '90, η επιχείρηση δεν παράγει πια aspartame από το 2000. Η επιχείρηση επιμένει, ωστόσο, ότι η ουσία αυτή «δεν προκαλεί καμία νόσο». Πρόσφατες, ωστόσο, μελέτες διαπιστώνουν ότι χρήση του **αυξάνει τον κίνδυνο πρόωρων γεννήσεων**. Η αρμόδια ευρωπαϊκή αρχή διατροφικής ασφάλειας προσκλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να ανακεφαλαιώσει την πλήρη επανεξέταση της ασφάλειας του *aspartame* για το 2012.

* **GM.** Το 1982, οι ερευνητές της Monsanto κατόρθωσαν να μεταλλάξουν γενετικά ένα κύτταρο φυτού. Τον επόμενο χρόνο τα πρώτα **γεννητικά μεταλλαγμένα φυτά** εμφανίστηκαν στα θερμοκήπια.

* **E.coli 0157.** Μόλυνση που προκαλείται από ανεπαρκή υγειονομικό έλεγχο.

* **Κρέας αλόγου-Findus.** Προς το παρόν πρόκειται για το τελευταίο, το έννατο υγειονομικό σκάνδαλο, που αναφέρεται στο κρέας αλόγου- *Findus*, προφανώς μετά και από άλλα που δεν διαπιστώθηκαν. Πρόκειται για δραματικό, και μεγάλης έκτασης σκάνδαλο, όπως προκύπτει από τη σχετική έκθεση της ευρωπαϊκής υπηρεσίας περιβάλλοντος. Στην προκείμενη περίπτωση, είναι ξεκάθαρο ότι **πρόκειται για νοθεία** της οποίας θα έπρεπε να προσδιοριστεί η εμβέλεια και τα επίπεδα υπευθυνότητας.

2. Κίνδυνοι από μη παραδοσιακές καλλιέργειες και εκτροφές

α) OGM (οργανισμοί γενετικά μεταλλαγμένοι).

Πρόκειται για ευρύ, αλλά όχι αρκετά γνωστό κεφάλαιο, δεδομένου ότι εκατομμύρια άνθρωποι καταναλώνουν, αυτά τα προϊόντα, σε καθημερινή βάση, χωρίς να το γνωρίζουν.

Πράγματι, μέχρι πριν από λίγο, τα OGM δεν είχαν τύχει επιστημονικής εκτίμησης, παρά το γεγονός ότι **προκαλούν**

αλλεργίες και εισάγουν για πρώτη φορά στον ανθρώπινο οργανισμό σπόρους, **οι μακροχρόνιες συνέπειες των οποίων παραμένουν άγνωστες**. Έτσι εξηγείται και το γεγονός ότι **οι μεγάλες ασφαλιστικές εταιρίες αρνούνται να τις ασφαλίσουν** (Negreponi-Delivanis 2002, p. 35). Το 2009, το 75% της σόγιας που καλλιεργείται στην υφήλιο είναι γεννητικά μεταλλαγμένη. Μεταξύ των ετών 1996 και 2007, οι επιφάνειες που καλλιεργούνται με σόγια πολλαπλασιάστηκαν περισσότερο από 100 φορές! Τα γεννητικά μεταλλαγμένα καταλαμβάνουν ολοένα μεγαλύτερες εκτάσεις, εκτοπίζοντας άλλης μορφής καλλιέργειες και εκτροφές. Αλλά η Ευρώπη αντιδρούσε, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, αρκετά αποτελεσματικά στην εισαγωγή των OGM, στην καλλιέργεια και στην κατανάλωση. Συνολικά, η καλλιέργεια των OGM καλύπτει 132.000 εκτάρια στην Ευρώπη, που κατά 95% βρίσκονται στην Ισπανία και Πορτογαλία, δηλαδή λιγότερο από 1% της συνολικής καλλιεργήσιμης έκτασης στην υφήλιο. Έτσι η Monsanto πραγματοποιεί στη Ευρώπη λιγότερο από 2% των 2 δισεκατομμυρίων ευρώ του κύκλου εργασιών της από OGM (Garric 2013). Η ευρωπαϊκή εχθρότητα απέναντι στα OGM υλοποιείται με τη βοήθεια δημιουργίας σημαντικών δυσχερειών σε βάρος πολυάριθμων επιχειρήσεων βιοτεχνολογίας, τα προϊόντα των οποίων υπόκεινται σε πολύπλοκη γραφειοκρατία, που αποθαρρύνει την Αμερική. Για το λόγο αυτό, ο αμερικανικός γίγαντας της βιοτεχνολογίας Monsanto ανήγγειλε ότι αποσύρει όλες τις αιτήσεις για αποδοχή καλλιεργειών από την ΕΕ. Ο λόγος: η απουσία εμπορικής προοπτικής σε ήπειρο ολοκληρωτικά εχθρική για τα βιοτεχνολογικά. Αλλά, σε πείσμα της εχθρότητας τα OGM είναι παρόντα στην Ευρώπη χάρη στις εισαγωγές. Συνολικά, 41 OGM έχουν πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά: **καλαμπόκι, βαμβάκι, παντζάρια, πατάτες και πάνω από όλα σόγια**. Η ΕΕ είναι από τους σημαντικότερους αγοραστές, παγκοσμίως, δημητριακών γεννητικά μεταλλαγμένων. Η ΕΕ εισάγει περισσότερο από 40 εκατομμύρια τόνους **μεταλλαγμένης σόγιας** κάθε χρόνο, για διατροφή των ζώων, από τα οποία τα 4 εκατομμύρια τόνοι είναι για τη Γαλλία. Εξάλλου, η Monsanto περιμένει την

έγκριση ακόμη 26 ντοσιέ για OGM, που θα εισαχθούν στην Ευρώπη (Garric 2013).

Εντελώς ενδεικτικά, θα περιγράψω στη συνέχεια **μερικές από τις απειλές και τους κινδύνους**, που εμφανίζουν για την υγεία και το περιβάλλον τα γενετικά μεταλλαγμένα φυτά και ζώα (Dangers Alimentaires 2011):

*Τα OGM χρησιμοποιούν στο βιομηχανικό τομέα, στην ιατρική, στη γεωργία και στον τομέα αγροτικών διατροφικών προϊόντων. Μας ενδιαφέρουν, εδώ, οι δύο τελευταίοι. Το 1944 το πρώτο γενετικά μεταλλαγμένο φυτό βγήκε στο εμπόριο. Από το 1996 αρχίζει η καλλιέργεια μεταλλαγμένων σε μεγάλη έκταση. Από τότε, δεκάδες είδη φυτών (καλαμπόκι, βαμβάκι, παντζάρια, πατάτες, σόγια, ρύζι, σιτάρι, ντομάτες κλπ) και ζώα (σολομός, χοίροι, κουνέλια κλπ) ήρθαν στην επιφάνεια. Η ISAAA (Διεθνής Υπηρεσία για την Απόκτηση Αγρο-βιοτεχνικών Εφαρμογών) διαβεβαιώνει ότι το 2010, ένα δισεκατομμύριο συσσωρευμένα εκτάρια, στον κόσμο, καλλιεργήθηκαν με OGM. Καθώς, τα OGM είναι κάτι σχετικά νέο, είναι δικαιολογημένο να διερωτάται κανείς αν, και στην περίπτωσή τους, δεν θα υπάρξουν μακροχρόνιες συνέπειες, ας πούμε σε 20-30 χρόνια από σήμερα. Υπάρχουν ελάχιστες έρευνες για τα OGM, διότι αυτές είναι πολύ δαπανηρές, πολύπλοκες και απαιτούν πολύχρονα πειράματα. Ωστόσο, κάποιες ερευνητικές μελέτες έχουν δείξει ότι τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα της Monsanto μπορεί να οδηγήσουν **σε σοβαρά προβλήματα υγείας, όπως η ανάπτυξη των καρκινικών όγκων, η στειρότητα, αλλά και γενετικές ανωμαλίες**. Υπάρχουν, ακόμη, σοβαρές ενδείξεις για την **ύπαρξη μολύβδου στα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα** με μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στους ανθρώπους.

*Οι φόβοι αυτοί δεν εμπόδισαν τις κυβερνήσεις και τους οργανισμούς προστασίας των καταναλωτών να εγκρίνουν την κατανάλωση των OGM σε ζώα και σε ανθρώπους, εδώ και 15 χρόνια! Ο λόγος για τον οποίον αυτά τα προϊόντα ήρθαν τόσο γρήγορα στην αγορά, και πριν ακόμη λάβουν χώρα σοβαρές μελέτες, σχετικά, είναι η επιθυμία των εταιριών να

εμπορευματοποιήσουν το ταχύτερο αυτά τα προϊόντα, προκειμένου να εξασφαλίσουν γρήγορα κέρδη. Η αύξηση των χρόνιων ασθενειών και η εξασθένηση του ανοσοποιητικού συστήματος οφείλονται στα OGM? Είναι δύσκολο, κάτω από αυτές τις συνθήκες, να το γνωρίζουμε, παρότι πολλοί επιστήμονες το υποθέτουν. Υποστηρίζεται ότι **«ένας από τους κυριότερους κινδύνους είναι το ότι το 95% των ερευνητών επιστημόνων εργάζονται για την περί ης πρόκειται επιχείρηση και μόνο το 5% είναι, πραγματικά, ανεξάρτητοι»** (Terje Traavic) .

*Ένα φυτό με πατέντα επιτρέπει στην επιχείρηση, απλώς, να αποκτήσει την ιδιοκτησία του. Πολλές πατέντες σε φυτά, σε μικροοργανισμούς, ή σε OGM κατέχονται από μεγάλες επιχειρήσεις. Αυτή η πατεντοποίηση είναι πρόξενος πολεμικής. Για λόγους δεοντολογίας, προσφέροντας πατέντα σε ζωντανό πλάσμα, προκειμένου να το εμπορευματοποιήσεις είναι για πολλούς απαράδεκτο. Πατεντάροντας τη σπορά επιτρέπει στις πολυεθνικές, όπως η Monsanto να έχει στο χέρι τους αγρότες, οι οποίοι δεν έχουν δικαίωμα να ξαναφυτέψουν τους σπόρους, από τη μια στην άλλη χρονιά, με κίνδυνο, αν το επιχειρήσουν, να καταδιωχθούν. Είναι, έτσι, υποχρεωμένοι να αγοράζουν κάθε χρόνο καινούρια σπορά από την Monsanto. **«Τα OGM δεν αποτελούν λύση στο πρόβλημα της πείνας στον κόσμο,** όπως προσπάθησαν να το υποστηρίξουν οι εταιρίες επιβολής σποράς με τους όρους τους. Αντιθέτως, με το σύστημα της πατέντας των σπόρων **έχουν τους αγρότες οικονομικά εξαρτημένους,** υποχρεώνοντάς τους να αγοράζουν κάθε χρόνο τους σπόρους τους», διαμαρτύρεται η Ένωση Αγροτών. Με άλλα λόγια «η συνέπεια της ζωντανής πατέντας είναι ότι το πατενταρισμένο προϊόν ανήκει στον κάτοχο της πατέντας, και οποιοσδήποτε επιθυμεί να χρησιμοποιήσει αυτό το προϊόν οφείλει να αποζημιώσει χρηματικά το κάτοχο». Μια άλλη συνέπεια είναι ότι επιχειρήσεις, όπως η Monsanto, πηγαίνουν σε πτωχές ή αναπτυσσόμενες χώρες και αποκτούν τοπικά φυτά για ιατρική χρήση. Αυτό ονομάζεται «βιοπειρατεία» βιομηχανική. Με τη σειρά της η Monsanto θα υποδείξει στα δικαστήρια εκατοντάδες αγρότες που θα κατηγορήσει για

«μικροαπατεωνίες» επειδή έκαναν χρήση σποράς με δική της πατέντα, δηλαδή έσπειραν ξανά περσινούς σπόρους χωρίς να τους ξαναγοράσουν. Η Monsanto απαιτεί πνευματικά δικαιώματα για ορισμένες σπορές. Κάτι, που βέβαια δεν την απαλλάσσει από του να βρίσκεται η ίδια κατηγορούμενη για «βιοπειρατεία». (Seelow 2013).

*Η Monsanto, υποδεικνύεται ως «η χειρότερη εταιρεία του 2011» από την Natural Society - "που απειλεί τόσο την ανθρώπινη υγεία όσο και το περιβάλλον". Σύμφωνα με το Forbes: "Η Monsanto τόσο πολύ περιφρονείται από τους οικολόγους ώστε ο πρώτος προτεινόμενος όρος αναζήτησης στη Google για την εταιρεία στο Σαιντ Λούις είναι **«Monsanto-evil»**. Οι αναγνώστες ψήφισαν τη Monsanto ... ως τη χειρότερη εταιρεία στον κόσμο σε μια πρόσφατη δημοσκόπηση, δίνοντας στην εταιρεία ένα υψηλό αρνητικό αποτέλεσμα 51% των ψήφων (<http://americanholocaustcoming.blogspot.gr/>).

* Το βασικό επιχείρημα για τους υποστηρικτές των OGM είναι ότι δήθεν εξασφαλίζουν πολύ μεγαλύτερες αποδόσεις με τη δική τους σπορά των OGM και μπορούν έτσι να θρέψουν όσους πεθαίνουν από πείνα. Ωστόσο, επιστήμονες και ειδικοί αποφαίνονται διαφορετικά. «Μέχρι τώρα, οι αποδόσεις των OGM είναι μέτριες και τούτο σε πείσμα σημαντικών προσπαθειών για το αντίθετο»- εδώ και 20 χρόνια, συμπεραίνει η ανεξάρτητη αμερικανική ερευνητική ομάδα UCS (Ένωση Σχετικών Επιστημόνων). «Καμία καλλιέργεια μεταλλαγμένων δε επέτρεψε πραγματική αύξηση απόδοσης και μόνο το καλαμπόκι Bt κατέληξε σε μικρή αύξηση απόδοσης» δηλώνει ο Doug Gurian-Sherman, που είναι ο βασικός συγγραφέας της μελέτης της UCS. Με βάση τις εκθέσεις, **η αύξηση απόδοσης του καλαμποκιού Bt, δεν υπερέβαινε 3-4%, σε σχέση με την παραδοσιακή του καλλιέργεια.** Το γεγονός ότι οι καλλιέργειες ενδέχεται να έχουν μικρό προβάδισμα στην απόδοση, οφείλεται στις τεχνικές των καλλιεργειών, που αναπτύχθηκαν σημαντικά τα τελευταία είκοσι χρόνια.

Ωστόσο, η Monsanto, το μεγαλύτερο μονοπώλιο σπόρων στον κόσμο, απτόητη από τις ανά την υφήλιο κριτικές, πραγματοποιεί τεράστια κέρδη-126 εκατομμύρια δολάρια το

πρώτο τρίμηνο του 2012. Απόδειξη της ισχύος της Monsanto είναι και η πρόσφατη απειλή της να καταδιώξει δικαστικώς την Ευρωπαϊκή Αρχή Διατροφικής Ασφάλειας (EFSA) επειδή δημοσίευσε στατιστικά δεδομένα, που χρησιμοποιήθηκαν για τη διαμόρφωση θετικής γνώμης, ώστε να εγκριθεί η εμπορευματοποίηση του καλαμποκιού της OGM NK603, παρότι η διαφάνεια ανάλογων δεδομένων είναι απολύτως (OGM 2013).

Και, γιατί, αλήθεια να πτοηθεί, αφού τα λόγια του Χένρυ Κίσινγκερ: "Ελέγξτε το πετρέλαιο και θα ελέγχετε τα κράτη. Ελέγξτε τα τρόφιμα και θα ελέγχετε τους ανθρώπους", επαληθεύονται πλήρως, επί δύο περίπου δεκαετίες, με την Monsanto;

β) *Να στραφούμε, όμως, και στο μεγάλο κεφάλαιο της εντατικής εκτροφής που προετοιμάζει την ποιοτική διατροφική ανασφάλεια (Negreponti-Delivanis, 2002, p.35-6). "Είναι για την πραγματοποίηση κέρδους, και μάλιστα υπέρογκου, που εισήγαγαν την εντατική εκτροφή. Αυτή εμφανίζει δύο κινδύνους για τον άνθρωπο, επειδή οι συνέπειές της είναι άγνωστες: από την μία πλευρά διατροφή, η οποία εκτός των φαρμάκων και των αντιβιοτικών περιέχει ακόμη και στοιχεία ακατάλληλα για τα ζώα εκτροφής (π,χ. τα ζωϊκά άλευρα), και από την άλλη **ο τρόπος πάχυνσης των ζώων. Η περιγραφή που ακολουθεί είναι αποκαλυπτική της χωρίς όρια ανθρώπινης αγριότητας και του τραγικού κενού, που δημιουργείται όταν το κέρδος υποκαθιστά όλες τις βασικές αξίες ζωής: "τα μοσχάρια δεν βλέπουν ποτέ χορτάρι, δεν περπατούν ποτέ, δεν έχουν ποτέ δει τον ήλιο και τον ουρανό και δεν έπαιζαν ποτέ με άλλα μοσχάρια. Οκτώ ημέρες μετά τη γέννησή τους αποχωρίζονται από τη μητέρα τους και οδηγούνται σε ένα χώρο που αποτελείται από τέσσερα κομμάτια ξύλου. Αρχίζουν να τα στουπώνουν με φάρμακα και να τα αφυδατώνουν, προκαλώντας τους ακατάσχετη διάρροια. Στη συνέχεια τους επιβάλλεται το μαρτύριο της δίψας για να υποχρεωθούν να πιουν ένα γαλακτώδες υγρό που τους φέρνει ακατάσχετο κνησμό. Λίγο αργότερα προστίθεται ελάχιστη τροφή στο γαλακτώδες υγρό για να***

διατηρήσει αναιμικά τα μοσχάρια, ώστε να έχουν λευκή σάρκα Αρχίζουν στη συνέχεια να εμφανίζουν αναπνευστικά προβλήματα και ανωμαλίες κυκλοφορίας. Είναι η στιγμή για να οδηγηθούν στο σφαγείο. Και αναφορικά με τα γουρουνάκια, μόλις γεννηθούν τους δένουν τα πόδια, ενώ τα κοτόπουλα είναι στοιβαγμένα σε κλουβιά, χωρίς να μπορούν να κινηθούν». (Ελευθεροτυπία -περιοδικό συνοδευτικό της εφημερίδας 2000).

II. Οι πραγματικοί λόγοι της συνεχών διατροφικών σκανδάλων

Το κυρίαρχο, αλλά και το πιο προκλητικό αίτιο της μη αντιμετώπισης αυτού του πολύμορφου κινδύνου, για την ανθρωπότητα, δηλαδή της διατροφικής ανασφάλειας με τα συνεχή σκάνδαλα, είναι αναμφίβολα **η έλλειψη επαρκών ελέγχων**, στην παραγωγή, στη διακίνηση, στην τήρηση των απαιτήσεων υγιεινής των τροφίμων, στις **δικτατορικές επιταγές των αγροτών**, στις φτωχότερες χώρες της υφηλίου, να εγκαταλείψουν τις παραδοσιακές μεθόδους καλλιέργειας και να εξαρτήσουν πλήρως την επιβίωσή τους από τα συμφέροντα μεγάλων πολυεθνικών, στις βραχυχρόνιες και πιθανά μακροχρόνιες επιπτώσεις, που πιθανότατα έχει η κατανάλωση νέων μεταλλαγμένων προϊόντων, **στην κορύφωση των ανισοτήτων κατανομής του εισοδήματος και του πλούτου**, στη διαφθορά κ.ά. Η γενικευμένη αυτή έλλειψη επαρκών ελέγχων είναι, αναμφίβολα, **το αποτέλεσμα ενσυνείδητης πολιτικής** και όχι βέβαια τυχόν συγκυριακής ανεπάρκειας των εκάστοτε αρμοδίων οργάνων, καθώς έτσι **εξυπηρετείται μια μεγάλη γκάμα άνομων συμφερόντων**. Τα τελευταία αυτά εκφράζουν τις υπερβολές, στις οποίες καταλήγει **ο άκρατος και φανατικός νεοφιλελευθερισμός των ημερών μας**, αλλά και τα **απάνθρωπα μέσα που χρησιμοποιούνται- και που είναι βλαπτικά της υγείας- χάρη στη μεγιστοποίηση του κέρδους**.

A. Αφήστε να γίνει, αφήστε να περάσει (=laissez faire, laissez passer) στον τομέα της διατροφής

Οι δύο όψεις αυτού του δόγματος είναι η ενσυνείδητα χαλαρή αντιμετώπιση των πολυεθνικών, που παραβαίνουν τους κανόνες, και η ατιμωρησία τους, καθώς και η αποδοχή των όρων τους, που εκφράζουν τα συμφέροντα, κυρίως, της **Monsanto**, η οποία είναι σε θέση να **χρηματίζει τους πάντες και τα πάντα**.

1. Παράβλεψη των παραβάσεων (ενδεικτικώς):

* Το 1975, μελέτη που είχε αναληφθεί από τη Monsanto απέδειξε ότι **το PCB προκαλεί όγκους στα ποντίκια**. Η πολυεθνική αποφασίζει να μεταβάλλει τα συμπεράσματα από «ελαφρώς καρκινογόνα» σε «δεν φαίνεται να είναι καρκινογόνα». "Δεν μας επιτρέπεται να χάσουμε ούτε ένα δολάριο». Έτσι συμπεραίνει ένας πρακτικογράφος που ερωτάται από την *The Washington Post*. Αυτό το τρομακτικό σκάνδαλο της σπογγώδους βοοειδούς εγκεφαλίτιδας (**ESB**), πριν από 20 χρόνια, οδήγησε στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Αρχής Διατροφικής Ασφάλειας (EFSA), στην προσπάθεια να αποφευχθούν στο μέλλον νέες τροφικές τραγωδίες. Ωστόσο, ως εξωφρενικό γεγονός, θα έπρεπε να εκληφθεί το ότι η πλειοψηφία της ευρωβουλής ψήφισε την επανεισαγωγή, στη διατροφή των ζώων, των ζωικών αλεύρων - που είχαν αποσυρθεί από την κυκλοφορία-, δηλαδή ακριβώς αυτών που βρίσκονται στη βάση του τροφικού σκανδάλου ECB (Larage 2013).

* Αρχές της δεκαετίας του '90 αποκαλύφθηκε ότι μελέτες που βασίστηκαν στην έκρηξη του εργοστασίου του Nitro το 1949 ήταν αμφιλεγόμενες. Αυτή η επιστημονική νοθεία επιβεβαιώνεται από το Εθνικό Συμβούλιο Ερευνών, που διαπιστώνει ότι οι μελέτες της Monsanto "πάσχουν από λάθη κατάταξης ατόμων που ήταν και ατόμων που δεν ήταν εκτεθειμένα στη διοξίνη, και νοθεύτηκαν προκειμένου να προκύψει το επιθυμητό αποτέλεσμα» (Thorton 1990).

* Καναδική ταινία μικρού μήκους (The Corporation) διηγείται πως η Monsanto ασκεί πιέσεις στη Fox News (της

ομάδας Murdoch), για να την εμποδίσει να διαδώσει τα αποτελέσματα έρευνας που αποκάλυπτε τους κινδύνους, γύρω από το Posilac το 1997. Αυτή η ταινία μικρού μήκους αποδεικνύει πόσο αποτελεσματικό είναι το λόμπυ της επιχείρησης: όχι, απλώς, ουδέποτε ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα της έρευνας, αλλά επιπλέον οι συγγραφείς της απολύθηκαν από το κανάλι (Larage 2013)

* Μετά το τροφικό σκάνδαλο της μόλυνσης των αυγών και του χοιρινού κρέατος από την διοξίνη, στη Γερμανία, στα τέλη του 2010-αρχές 2011, ο επίτροπος υγείας John Dalli δήλωσε ότι «άρχισε να σκέπτεται τον ορισμό μέτρων κατάλληλων να καταστήσουν πιο αποτελεσματικό το ευρωπαϊκό σύστημα διατροφικής ασφάλειας για τα ζώα» και ότι μελετά «τη δυνατότητα σαφούς διάκρισης μεταξύ της παραγωγής λίπους για βιομηχανική χρήση, και λίπους που χρησιμοποιείται για τη διατροφή των ζώων» και ακόμη ότι έκρινε «απαραίτητο να επιβάλλει υποχρεωτικούς ελέγχους, στα διάφορα στάδια της διατροφικής αλυσίδας για να εντοπίσει ενδεχόμενη μόλυνση με διοξίνη ». Αλλά, έκτοτε, τίποτε (Larage, 2013).

*Εντελώς, πρόσφατα, έγινε γνωστή η κυκλοφορία, στην Ευρώπη, ενός ζιζανοκτόνου –glyphosate, και άλλων 27 εξαιρετικά τοξικών ουσιών, μεταξύ των οποίων και συντηρητικό ξύλου (Friends of the Earth Europe, 2013). Οι ουσίες αυτές ανιχνεύθηκαν στα ούρα πολιτών από 18 χώρες. Η διείδυση στον οργανισμό γίνεται μέσω της διατροφής και πειράματα σε ζώα έδειξαν ότι οι επιπτώσεις τους στον ανθρώπινο οργανισμό μπορεί να είναι επικίνδυνες. Ωστόσο, τηρείται σιγή ιχθύος και γίνονται προσπάθειες αποσιώπησης και αποκοίμισης των καταναλωτών.

Το συμπέρασμα αυτής της παραγράφου είναι ότι οι έρευνες σχετικά με τους κινδύνους των ειδών διατροφής και κυρίως των OGM, καθώς και οι αποφάσεις για διατροφικούς ελέγχους ατονούν, οι υπαίτιοι των σκανδάλων δεν τιμωρούνται, ενώ σε πολλές περιπτώσεις επισημοποιούνται οι μεθοδεύσεις που οδήγησαν σε διατροφικές τραγωδίες.

2. Σχέσεις με άρωμα διαφθοράς

Όχι μόνο στις ΗΠΑ, αλλά και στην Ευρώπη γενικεύεται η κατεξοχήν σχέση διαφθοράς, ανάμεσα σε πολιτικούς και πολυεθνικές εταιρίες, που βρίσκεται στη ρίζα αναρίθμητων και πολύπλευρων δεινών, στις σύγχρονες οικονομίες. Ενδεικτικά αναφέρω (Negreponi-Delivanis, 2010, part A', Chap.I, III, D) “στη Γαλλία οι επιχειρήσεις Alsthom και Thalès, εμπλέκονται σε υπόθεση χρηματισμού, της γνωστής μορφής: ένα ποτήρι κρασί. Στην Αγγλία το σκάνδαλο των υψηλών και ιδιότυπων δαπανών μελών της κυβέρνησης με χρήματα των φορολογουμένων. Στις ΗΠΑ τα γνωστά σκάνδαλα των ENRON, BCCI, Tyco, Global Crossing κ.ά, Στην Ελλάδα διαπιστώθηκε στους κόλπους της Siemens κατάχρηση ύψους 1,3 δισεκατομμυρίων ευρώ, που εκτείνεται σε πολλά χρόνια και πολλαπλά επεισόδια. Η πάγια ατιμωρησία των ενόχων, η δυνατότητα να εξασφαλίζουν πολυτελή και έκλυτο βίο χάρη στη διαφθορά, την ενθαρρύνουν και της εξασφαλίζουν διάρκεια.

Τηρουμένων των αναλογιών, έτσι πορεύεται και η Monsanto στις ΗΠΑ, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα, με τις μεθοδεύσεις αυτές, και τμήμα της παγκόσμιας κυριαρχίας της :

* Για σχεδόν δύο δεκαετίες, η Monsanto και η εταιρική βιομηχανία μεταποίησης αγροτικών προϊόντων έχουν ασκήσει σχεδόν **δικτατορικό έλεγχο στην αμερικανική γεωργία**, βοηθούμενη και υποκινούμενη από πολιτικούς και μισθωμένους ρυθμιστικούς οργανισμούς, αλυσίδες σούπερ μάρκετ, γιγάντιες εταιρείες - επεξεργαστές τροφίμων. **Με τη Monsanto η νέα τάξη πραγμάτων (NWO) κυριαρχεί στον κόσμο, μέσω της διατροφής.**

*Πρόσφατα, το Κογκρέσο των ΗΠΑ και ο πρόεδρος Obama πέρασαν συλλογικά το σχέδιο «Monsanto Protection Act" που, μεταξύ άλλων, απαγορεύει στα δικαστήρια την ανάσχεση της πώλησης των γενετικά τροποποιημένων σπόρων της Monsanto (αδιαφορώντας, πλήρως, για τις

καταστροφές που συσσωρεύονται με την απόφαση αυτή, στην υφήλιο, αλλά κυρίως στις φτωχές οικονομίες).

*Στις Ηνωμένες Πολιτείες, η FDA, ο οργανισμός που είναι επιφορτισμένος με την εξασφάλιση της ασφάλειας των τροφίμων για τον πληθυσμό, καθοδηγείται από πρώην στελέχη της Monsanto. Πρόκειται, δηλαδή, αναμφισβήτητα για σύγκρουση συμφερόντων και σε θέση να εξηγήσει την απουσία έρευνας από την κυβέρνηση για την ύπαρξη μολύβδου στα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα με πιθανές μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στους ανθρώπους, όπως και πολυάριθμων άλλων επικίνδυνων ουσιών.

*Μια έκθεση από τον Jeremy Scahill The Nation (Πενταπόσταγμα 11.07. 2013) αποκάλυψε ότι ο μεγαλύτερος μισθοφορικός στρατός στον κόσμο, η Blackwater (αργότερα ονομάστηκε Xe Services και πιο πρόσφατα "Academi") μυστική υπηρεσία πληροφοριών πωλήθηκε στην πολυεθνική Monsanto. Θα είναι το "χέρι νοημοσύνης» της Monsanto, κατασκοπεύοντας ακτιβιστές και άλλες δράσεις, όπως το πως "οι δικοί μας άνθρωποι θα ενταχθούν νόμιμα σε αυτές τις ομάδες» συνεχίζοντας τις δραστηριότητες της προκατόχου, της Total Intelligence, που σύμφωνα με την Monsanto είχε προσληφθεί μόνο για να παρακολουθεί τις "αποκαλύψεις" των αντιπάλων της.

*Η Monsanto είναι η εταιρεία με τις περισσότερες δικαστικές αγωγές και μηνύσεις, σε όλο τον κόσμο. Πολίτες της Γης διοργανώνουν διαδηλώσεις και διαμαρτυρίες, που πολύ συχνά απωθούνται από τις αστυνομικές δυνάμεις, μια και η πολυεθνική κατόρθωσε να εξασφαλίσει την πλήρη προστασία των διαφόρων κυβερνήσεων.

B.Τα απόβλητα του άκρατου νεοφιλελευθερισμού

Οι διαθέσιμες οικονομικές κοσμοθεωρίες είναι, τελικά, μόνο δύο: η κλασική, που στο μικροοικονομικό της επίπεδο συμπληρώθηκε από την νεοκλασική, και που μετά το '80 εμφανίζεται καταχρηστικά με την επωνυμία του **νεοφιλελευθερισμού**, και **η κεϋνσιανή**. Ανάμεσα στις δύο

αυτές γενικές θεωρίες, οι επικαλύψεις είναι πολλές και σημαντικές, ενώ η καταλυτική τους διαφορά έγκειται στο ρόλο του κράτους στην οικονομία.

Η πρώτη από τις δύο αυτές κοσμοθεωρίες υποστηρίζει ότι η παρέμβαση του κράτους στον οικονομικό βίο πρέπει να ελαχιστοποιηθεί, ενώ αντιθέτως η δεύτερη αρνείται την ύπαρξη του «αόρατου χεριού» των κλασικών, που εξασφαλίζει δήθεν το αλάνθαστο στη λειτουργία των αγορών, και γι αυτό αποβλέπει στη ρύθμισή τους, από το κράτος. Και οι δύο αυτές θεωρίες, στην απόλυτη έκφρασή τους, έχουν αποτύχει: η πρώτη, σαρώθηκε από τη μεγάλη και καταστρεπτική κρίση του 1929-στην οποία θα μπορούσε άνετα να προστεθεί και αυτή του 2007- και η δεύτερη με την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού. Επρόκειτο, ωστόσο, και στις δύο –στις τρεις ορθότερα- περιπτώσεις, για εφαρμογές που είχαν ακραία και φανατικής υφής στοιχεία, και που ήταν τελικά αυτά που οδήγησαν στην κατάρρευση.

Αντιθέτως, στο διάστημα των 30 ένδοξων ετών, που ακολούθησαν το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, οι δύο αυτές κοσμοθεωρίες συνδυάστηκαν και συνεργάστηκαν με τρόπο αρμονικό, που κατέληξε σε εξαιρετικά θετικά αποτελέσματα, για την κοινωνία και την οικονομία εκείνης της περιόδου.

Η πλήρης επικράτηση, στη δεκαετία του '80, ενός ακραίου και φανατικού νεοφιλελευθερισμού, ταυτόχρονα με την παγκοσμιοποίηση, κατέληξε σε δραματικές συνέπειες, που επεκτείνονται σε πολλά επίπεδα. Η κρίση του 2007, αποτέλεσμα του νεοφιλελεύθερου παροξυσμού, είναι ακόμη παρούσα και κραταιή το 2013, με τη μορφή της κρίσης χρέους.

Οι φανατικοί νεοφιλελεύθεροι της υφηλίου, παρά τις καταστροφές που προκάλεσαν και προκαλούν οι απόλυτες απόψεις τους, αισθάνονται τώρα ισχυρότεροι παρά ποτέ και σκιαγραφούν το παρόν και το μέλλον της ανθρωπότητας, που προβλέπεται ζοφερότερο παρά ποτέ. ***Σε ότι αφορά, άμεσα, το πρόβλημα της διατροφικής ανασφάλειας, ο άκρατος νεοφιλελευθερισμός, καταργώντας κάθε ρύθμιση και έλεγχο στην οικονομία, αλλά και στην κοινωνία, απελευθέρωσε όλα***

εκείνα τα αποθητικά χαρακτηριστικά, που κατορθώνει σημαντικά να τιθασεύσει το παρεμβατικό κράτος με τους ελέγχους του. Η επιδίωξη του μέγιστου κέρδους αναγνωρίζεται ως απόλυτη αξία και ρυθμιστής των πάντων. Η προετοιμασία των νέων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, που εγκαθίδρυσε τον φανατικό νεοφιλελευθερισμό, έγινε σταδιακά στις δεκαετίες του '80 και '90: αναιμικό κράτος, ιδιωτικοποιήσεις, ανασφάλεια, ελαστικότητα, μαζική ανεργία, μισθοί που δεν εξασφαλίζουν ένα αξιοπρεπές εισόδημα, πολυάριθμες αλλαγές, που θα είχαν προκαλέσει επανάσταση αν είχαν εφαρμοστεί μονομιάς. Μερικές από τις συνέπειες, των οποίων η εμβέλεια μεγεθύνεται καθημερινά, μπορούν να διακριθούν στο χώρο, πάντοτε, της διατροφικής ανασφάλειας σε ποσοτικές και ποιοτικές, όπως το επιχειρήσαμε από την αρχή αυτής της εισήγησης:

1. Διατροφική ανασφάλεια ποσοτικής μορφής

Η πείνα στον κόσμο, που αποτελεί την εντονότερη και απεχθέστερη πλευρά της διατροφικής ανασφάλειας, μπορεί εν πολλοίς να αποδοθεί στην **ανεξέλεγκτη επιδίωξη της μεγιστοποίησης του κέρδους**, η οποία έχει πολλές όψεις, μερικές μόνο από τις οποίες αναφέρονται στη συνέχεια:

α) Ανεξέλεγκτες ανισότητες

Σε διεθνές επίπεδο, η διαπίστωση των ανισοτήτων είναι, στην κυριολεξία, απίστευτη: απολύτως, ίση κατανομή της παραγωγής, για το έτος 2011 θα εξασφάλιζε σε κάθε κάτοικο της Γης ετήσιο εισόδημα ίσο με 10.000\$ (πρόκειται για το παγκόσμιο ΑΕΠ κατά κεφαλή). Όμως, στα 7 δισεκατομμύρια της ανθρωπότητας, σήμερα, το 1.2 δισεκατομμύριο επιβιώνει στα όρια της απόλυτης φτώχειας, με 1,25\$ την ημέρα, ενώ το 1% των πιο πλούσιων κατοίκων της υφελίου έχει στη διάθεσή του το 45% του παγκόσμιου πλούτου ... το 50% της ανθρωπότητας υποχρεούται να αρκεστεί στο 1% του παγκόσμιου εισοδήματος! Τι να συμπεράνει κανείς για το αίτιο του κακού: ανεπάρκεια της παραγωγής και/ή απαράδεκτη

ανισότητα κατά την κατανομή του παγκόσμιου πλούτου; Η ανάλυση που έχει προηγηθεί μπορεί να δώσει απάντηση στο ερώτημα του γιατί τα προνομιούχα αγροτικά εδάφη της υψηλίου δεν παράγουν βασικά γεωργικά προϊόντα, αλλά προϊόντα που καλύπτουν λιγότερο σημαντικές ανάγκες, όπως αυτές του τσαγιού, του κακάου, του καπνού. Εξάλλου, εκατομμύρια εκτάρια, που θεωρητικά θα μπορούσαν να καλλιεργηθούν, περιορίζοντας, έτσι, το πρόβλημα της πείνας, διατίθενται για βοσκή, για τον απλό λόγο ότι η ζήτηση κρέατος, από τους πιο πλούσιους, είναι σημαντική (<http://www.fao.org/NEWS/1998/981103-htm>). Από την άλλη πλευρά, η άνιση κατανομή του εδάφους επιτρέπει ακόμη, και σε πολλές περιπτώσεις, την ύπαρξη μεγάλων ιδιοκτησιών, που παραμένουν ανεκμετάλλευτες (Negreonti-Delivanis 2008a).

b) Κερδοσκοπία βασικών διατροφικών αγαθών.

Πρόκειται για «χρηματικά παιχνίδια» στα χρηματιστήρια, που αναφέρονται σε μελλοντικές τιμές βασικών γεωργικών προϊόντων. Με βάση σχετικές πληροφορίες (Pfaff, 2008), μόνο στο χρηματιστήριο του Σικάγου, και στον τομέα του εμπορίου 25 γεωργικών προϊόντων, ο αριθμός των συναλλαγών αυξήθηκε κατά 20% από τις αρχές του 2007 και άγγιξε 1 δισεκατομμύριο δολάρια την ημέρα. Από την άλλη πλευρά, το ποσό που οι κερδοσκόποι τοποθέτησαν στο χώρο των διατροφικών προϊόντων εκτιμάται για τις αρχές του 2006, σε 70 δισεκατομμύρια δολάρια και το 2008 είχε φθάσει σε 235 δισεκατομμύρια δολάρια. Οι κερδοσκόποι, αναζητώντας υψηλά κέρδη στρέφονται προς «μαλακά προϊόντα», όπως το καλαμπόκι, το σιτάρι, τα βοοειδή. Να σημειωθεί, ακόμη, ότι στις τάσεις αυτές οι μεγάλες οικολογικές καταστροφές, όπως λ.χ. η ξηρασία στην Αυστραλία, εμφανίζονται ως ευτυχή γεγονότα, εφόσον υπόσχονται άνοδο των τιμών των διατροφικών εκείνων αγαθών, που βρίσκονται σε ανεπάρκεια. Κατά τον Andrea Grünewald, «οι πρώτες ύλες αποτελούν τη μεγάλη ευκαιρία της τρέχουσας δεκαετίας» και η εταιρία του αποφάσισε να ενεργοποιηθεί σε αγροτικά προϊόντα, αλλά και στο νερό. Η εταιρία (MIC) διαβεβαίωσε ήδη τα 2500 μέλη της

ότι τα κέρδη ανέρχονται στο 93% , και προέρχονται αποκλειστικά από το «χρηματικό παιχνίδι» με το σιτάρι (World Socialist Web Site-24.4.2008). Σε σχέση με τις παγκόσμιες διαδηλώσεις εναντίον της πείνας, που ώθησαν την Ινδία να επιβάλλει περιορισμούς στις εξαγωγές ρυζιού, η εταιρία ABN Amro έκανε την ακόλουθη κυνική ανακοίνωση : «για πρώτη φορά θα έχουμε τη δυνατότητα να έχουμε μετοχή του υπ' αριθμόν 1 διατροφικού προϊόντος της Ασίας». Και οι κερδοσκόποι, που έσπευσαν, εξασφάλισαν κέρδη της τάξης των 20% σε διάστημα όχι μεγαλύτερο των τριών εβδομάδων, κερδοσκοπώντας μόνο με το ρύζι (World Socialist Web Site-24.4.2008). Ο οργανισμός των ΗΕ για τη Διατροφή και τη Γεωργία (Fao) διαπιστώνει ότι με περίπου 870 εκατομμύρια ανθρώπων, σε ολόκληρο τον κόσμο, με χρόνια υποσιτισμό, ο αριθμός των πεινασμένων, το 2012-2012 εξακολουθεί να βρίσκεται σε απαράδεκτα ύψη. Ο μεγαλύτερος αριθμός αυτών που πεινούν περίπου 850 εκατομμύρια άνθρωποι, δηλαδή λίγο λιγότερο από το 15% του συνολικού πληθυσμού της Γης, ζουν στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες. Και μέσα σε όλα αυτά, η νέα και πολύ επικίνδυνη αυτή τάση της αποκτά σημαντική θέση: **η κερδοσκοπία στις τιμές βασικών γεωργικών προϊόντων.**

Πράγματι, στη Δυτική Αφρική, όπου το ρύζι είναι το βασικό προϊόν διατροφής, η κερδοσκοπία και οι επιδέξιες χειραγωγήσεις της τιμής αυτού του προϊόντος ενδέχεται να οδηγήσουν σε αποσταθεροποίηση κοινωνική και πολιτική σε αυτή την περιοχή. Π.χ. ένας μεσάζων επέστησε την προσοχή στις δραστηριότητες του Guy de Montule, του Γάλλου που είναι επικεφαλής της ελβετικής βάσης, καθώς και του Louis Dreyfus Commodities, που όμως δεν είχε άμεση εμπλοκή. Ο De Montule κατηγορήθηκε ότι διεύθυνε μια προβληματική επιχείρηση ρυζιού, η οποία εισήγαγε κακής ποιότητας ρύζι στις χώρες της Δυτικής Αφρικής, όπως στη Λιβερία, στην Ακτή του Ελεφαντοστού και στη Σενεγάλη. Το ρύζι διατηρούσε στις αποθήκες των μαγαζιών μέχρι που να γίνει ακατάλληλο για τροφή δήλωσε ένας ειδικός. «Αλλά, αυτός ο τύπος αισχροκέρδειας μπορεί να προκαλέσει άνοδο τιμών για το ρύζι,

σε περιοχή όπου το ρύζι ως βασικό αγαθό, διατροφής είναι τόσο σημαντικό από κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής πλευράς, ώστε να δημιουργήσει πίεση και αστάθεια». Η πράξη του de Montule χαρακτηρίζεται ως μία από τις μορφές χειραγώγησης της τιμής του ρυζιού που μπορεί να οδηγήσει τους Αφρικανούς της Δύσης σε πείνα. Αυτό που έκανε ο De Montule, υποστηρίζει ο διάμεσος εμπορευμάτων, «είναι ανάλογο με την κερδοσκοπία αγαθών διατροφής που αποτελούσε το βασίλειο των διεθνών τραπεζιτών» πρόσθεσε (A la une Economie, 2013). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπήρξε μια παγκόσμια κινητοποίηση εναντίον της κερδοσκοπίας σε βασικά είδη διατροφής, έτσι που η Barclays Bank υποχρεώθηκε να αναγγείλει ότι σταματά αυτό το παιχνίδι. Ο De Montule επιθυμεί τη δημιουργία μονοπωλίου που θα ελέγχει την τιμή του ρυζιού, δηλώνει ο διάμεσος. Σύμφωνα με τον Andrea Grünwald, «οι πρώτες ύλες εμφανίζουν τη μεγάλη ευκαιρία της τρέχουσας δεκαετίας» και η εταιρεία του αποφάσισε να δραστηριοποιηθεί σε αγροτικά προϊόντα, αλλά και στο νερό. Η εταιρεία (MIC) εξασφάλισε ήδη στα 2500 μέλη της κέρδη που ανέρχονται σε 93% και προέρχονται αποκλειστικά από το «χρηματιστηριακό παιχνίδι» με το σιτάρι (World Socialist Web Site 2008).

γγ) Μεταβολές στη χρήση του εδάφους. Η άγρια κερδοσκοπία προκαλεί, επιπλέον, μεταβολή στη χρήση τεραστίας έκτασης εδάφους, όπου προηγουμένως καλλιεργούνταν προϊόντα διατροφής, ενώ τώρα έχουν διατεθεί για την παραγωγή της αιθανόλης. Η μεταβολή αυτή εμφανίστηκε ως δήθεν αναγκαία για τη βελτίωση του περιβάλλοντος, αλλά όμως πολυάριθμες έρευνες διαψεύδουν το βάσιμο αυτής της υπόθεσης. Η αιθανόλη παίρνει θέση στη συνείδηση των κερδοσκόπων, ως εναλλακτικό προϊόν, που υπόσχεται υψηλά κέρδη. Και αναμφίβολα ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης για την ανεξέλεγκτη ύψωση των τιμών των αγαθών διατροφής, σύμφωνα με την τελευταία έκθεση της ΕΕ και του ΟΟΣΑ, φέρουν οι κυβερνητικές πολιτικές, που ενθάρρυναν την

παραγωγή βιολογικής ενέργειας, χωρίς προηγουμένως να έχουν επιδοθεί σε σοβαρές σχετικές έρευνες.

δδ) **H Monsanto** μεταβάλλει τους χωρικούς των πτωχών χωρών από παραγωγούς σε βοηθούς. Μετά από

το σεισμό στην **Αϊτή**, στις 12 Ιανουαρίου του 2010, η Monsanto ανήγγειλε ότι θα πρόσφερε χωρίς επιβάρυνση 475 τόνους σποράς στους αγρότες της Αϊτής, με τη συμπαράσταση της αμερικανικής πρεσβείας

(<http://www.mondialisation.ca/index.php?context=va&aid=19205>) . Ένας οικονομολόγος από την Αϊτή δήλωσε ότι «οι αγρότες της Αϊτής έχουν, παραδοσιακά, τη δυνατότητα να παράγουν και να αναπαράγουν τη σπορά τους, οργανική και τοπική, με προορισμό την οικογένεια τους και την γειτονική τοπική αγορά. Η Monsanto επιδιώκει να ενσωματώσει τους αγρότες σε αγορά που δεν θα μπορούν να ελέγχουν, σε ότι αφορά την ποσότητα, την ποιότητα και τις τιμές της σποράς, και θα μεταβάλουν τους αγρότες της Αϊτής από παραγωγούς σε βοηθούς» (<http://www.mondediplomatique.fr/carnet/2010-06-15-Haiti>) . Χιλιάδες αγρότες στην Αϊτή διαδήλωσαν εναντίον της Monsanto, και κατήγγειλαν την πρόθεση της πολυεθνικής να καταστρέψει την παραδοσιακή γεωργία, και να καταστήσει τους αγρότες εξαρτημένους από τα προϊόντα της ([http://www.20minutes.fr/article/576049/Planete-Haiti-selon Monsanto.php](http://www.20minutes.fr/article/576049/Planete-Haiti-selon-Monsanto.php))

2. Ποιοτική διατροφική ανασφάλεια

Μετά από το σκάνδαλο Findus, που είναι το πολλοστό διατροφικής ποιότητας, είναι ευχερής η διαπίστωση ότι η ατέλειωτη αλυσίδα νοθειών, απατεωνιών και δυσλειτουργιών αποδεικνύει ότι το σύστημα των ρυθμίσεων, των ελέγχων και των ποινών δεν είναι ικανοποιητικό και βρίσκεται στη βάση του προβλήματος. Όπως το υπογραμμίζει η Corinne Lapage (2013) «Ο Findus δεν είναι ένα ατύχημα, αλλά το φρούτο της επιλογής της διατροφικής ανασφάλειας». Πράγματι, από το προς το

παρόν αυτό τελευταίο σκάνδαλο, που αναφέρεται στο κρέας αλόγου, αλλά και από όλα τα προηγούμενα, προκύπτει ότι οι έλεγχοι είναι ανεπαρκείς και ότι αυτή η ανεπάρκεια είναι το ιδεολογικό προϊόν του νεοφιλελευθερισμού. Πέρα από τις συγκεκριμένες αυτές περιπτώσεις, το γενικό συμπέρασμα φαίνεται να είναι ότι οι πάγιες επιλογές των αρμοδίων, σε αυτόν τον τόσο ζωτικό τομέα, στρέφονται εναντίον των καταναλωτών και υπέρ των βραχυχρόνιων συμφερόντων των βιομηχάνων. Έτσι εξηγείται το ότι οι αποφάσεις των EFSA ενδιαφέρονται περισσότερο για την μεγιστοποίηση των κερδών των πολυεθνικών, από όσο για τα ενδιαφέροντα των καταναλωτών.

Εντελώς, ενδεικτικά, αναφέρω τις ακόλουθες συγκεκριμένες περιπτώσεις:

*Η πιο πρόσφατη και η γενικότερη, ίσως, απόδειξη για την παραπάνω επιλογή της EFSA είναι η απόφαση της 12^{ης} Ιουλίου του 2013, σύμφωνα με την οποία απορρίφθηκε, από τους νεοφιλελεύθερους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το δικαίωμα των ευρωπαίων πολιτών να έχουν γνώση ότι καταναλίσκουν γενετικά μεταλλαγμένα προϊόντα. Ειδικότερα, απορρίφθηκε η πρόταση περί υποχρεωτικής σήμανσης τροφίμων που προέρχονται από ζώα που έχουν τραφεί με γενετικά τροποποιημένες τροφές. Με την ίδια απόφαση, και πάντοτε από τους νεοφιλελεύθερους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, που έχουν την πλειοψηφία, αποκλείστηκε το αυτονόητο δικαίωμα των πολιτών της Ευρώπης για τη διεξαγωγή ανεξάρτητων μελετών σχετικά με τις πιθανές επιπτώσεις, στην υγεία, των μεταλλαγμένων και άλλων νέων και άγνωστων προϊόντων-όπως, λ.χ. των κλωνοποιημένων ζώων (INKA de Crète). Ακριβώς, η απουσία οποιασδήποτε ρύθμισης, καταλήγει στο ότι **ότιδήποτε δεν απαγορεύεται, επιτρέπεται στην Ευρώπη**.

*Τον Μάρτιο του 2013 η Commission νομιμοποίησε την πατάτα Amflora, προϊόν OGM της εταιρίας BASF, καθώς και τρία είδη καλαμποκιού MON 863 της Monsanto, αγνοώντας προκλητικά την εκφρασμένη αντίθεση των ευρωπαίων καταναλωτών, γενικά, για την κατανάλωση OGM, των οποίων οι επιπτώσεις, βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες, είναι άγνωστες

και, γι' αυτό, απειλητικές. Δεν πρέπει, ωστόσο, να λησμονούμε ότι οι **γενετικά τροποποιημένες καλλιέργειες είναι τώρα το σημαντικότερο στήριγμα της αμερικανικής γεωργίας**, και συνεπώς οι ΗΠΑ ασκούν έντονη πίεση, προς όλες τις κατευθύνσεις, αλλά κυρίως προς την Ευρώπη, για να γίνουν δεκτές χωρίς περιορισμούς.

*Σύμφωνα με απόφαση των 14 επιτρόπων της Ε.Ε. που ελήφθη στις 6 Μαΐου **μπαίνουν τέτοιοι όροι και περιορισμοί στην καλλιέργεια των τοπικών παραδοσιακών σπόρων και ποικιλιών ώστε πρακτικά καθιστούν πολύ δύσκολη αν όχι αδύνατη την καλλιέργειά τους**. Έτσι η συστηματική εξαφάνιση των τοπικών ποικιλιών συνεχίζεται τώρα και με την σφραγίδα της ΕΕ και θα οδηγήσει σύντομα στο να μην υπάρχει άλλη επιλογή εκτός από τους υβριδισμένους ή μεταλλαγμένους σπόρους.

Γενικό Συμπέρασμα

Περατώνοντας την εισήγησή μου, που ελπίζω να δικαιολογεί απόλυτα την αρχική μου διαπίστωση, για το πόσο σημαντικό είναι το θέμα αυτού του Συνεδρίου, σπεύδω να συμπεράνω ότι είμαστε σε πλήρες σκοτάδι για το τι καταναλίσκουμε, και πόσο επικίνδυνες και πολύπλευρες επιπτώσεις μπορεί να έχουν τα τρόφιμα αυτά στην υγεία μας. Η άρση των κινδύνων, που θα ήταν εύκολη και αποδοτική, αν οι σχετικοί έλεγχοι ήταν συνεχείς, υπεύθυνοι και μακριά από πιέσεις οργανωμένων κέντρων συμφερόντων, στην πραγματικότητα δεν επιδιώκεται με ενσυνείδητη απόφαση των αρμοδίων. Επικίνδυνα τρόφιμα υπήρχαν ανέκαθεν. Ωστόσο, μετά την απόλυτη επικράτηση της παγκοσμιοποίησης και του νεοφιλελευθερισμού, τα τροφικά σκάνδαλα πολλαπλασιάζονται, και ταυτόχρονα οι επιπτώσεις τους εμφανίζονται συχνότερα με μορφές θανατηφόρες, μεγαλύτερης διάρκειας και ευρύτερης εμβέλειας.

Η υγεία, συνεπώς, των πολιτών της υφήλιου εκτίθεται, εν ψυχρώ, σε απειλητικούς και άγνωστης έκτασης κινδύνους, επειδή οι εκάστοτε αρμόδιοι στερούνται της απαραίτητης πολιτικής βούλησης, που θα επέβαλλε την υγεία των πολιτών, ως ανώτερη αξία σε σχέση με το κέρδος. Ωστόσο, οι σχετικοί κίνδυνοι θα μπορούσαν να ελαχιστοποιηθούν, αν οι αρμόδιοι για την τύχη του κόσμου συνειδητοποιούσαν, έστω και με ασύγγνωστη αργοπορία, ότι θα έπρεπε να εγκαταλειφθεί το ταχύτερο, αυτός ο άκρατος νεοφιλελευθερισμός, που απειλεί να διαλύσει την ΕΕ και το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα, και να υιοθετηθεί συνδυασμός ανάμεσα στις δύο οικονομικές κοσμοθεωρίες. Τηρουμένων, δηλαδή των αναλογιών, επαναφορά στο σύστημα που εφαρμόστηκε στην υφήλιο, αμέσως μετά το πέρας του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και μέχρι τη δεκαετία του '70. Και, αναφορικά, με μερικότερες και άμεσης αποτελεσματικότητας πολιτικές, θα αρκούσε προς το παρόν αν:

*ειδικά, η ΕΕ έπαυε να επωμίζεται, οικειοθελώς, κινδύνους, απλώς για να μη δυσαρεστήσει τις ΗΠΑ, που επιδιώκουν την εξάπλωση της κατανάλωσης των ΟGM, και άλλων «νέων προϊόντων», παντού, και χωρίς προσκόμματα

*η λιτότητα δεν περιλάμβανε τον περιορισμό των κτηνίατρων, που επιδίδονται σε ελέγχους, και ο άκρατος νεοφιλελευθερισμός δεν αφηνόταν ανεξέλεγκτος στην προσπάθειά του ελαχιστοποίησης του μεγέθους του δημόσιου τομέα

*υπήρχε μεγαλύτερη διαφάνεια, σχετικά με τις επιπτώσεις της κατανάλωσης ορισμένων ειδών διατροφής, στον άνθρωπο, στα ζώα και στο περιβάλλον

*η δικαιοσύνη αφηνόταν ελεύθερη να δράσει και να καταδικάσει τα βεβαιωμένα διατροφικά σκάνδαλα, εκ των οποίων τα περισσότερα παραμένουν ατιμώρητα.

Βιβλιογραφία

- A la une Economie (2013): «Gabon-Afrique-Economie : La guerre du riz menace les pays en développement», 24.04.
- Chavagneux, Chr. (2008), “Bienvenue au pays de l’insécurité sociale, *Alternatives Economiques*, No 273, Οκτώβριος
- Chemical Research in Toxicology, 2010
- *Confédération Paysanne*
  - «Dangers Alimentaires OGM (2011) : limites, risques et dangers»-Publié le 9.04

- Dorival, C., (2008), “7 millions de pauvres en France”, *Alternatives Economiques*, No 270, juin
- FAO 2009-2010 (<http://fao.org/publication/sofi/en/>)
- Forbes*
- «Friends of the Earth Europe, 2013»-Rapport Européen, publié le 13.06.2013
- Garric, A., (2013), “Monsanto récule sur les OGM en Europe”*Le Monde.fr*. 18.07
- Journal grec *Eleftherotypia*,16.10.2009
- <http://fr.Wikipedia.org.wiki/Monsanto>
- http://abonnés.lemonde.fr/planète/article/2011/08/08,nouvelles-charges-contre-le-roundup-de-monsanto_15572883244.html
- (http://www.monsanto.fr.actualité/idées_recues/idées_recues2asp)
- "<http://americanholocaustcoming.blogspot.gr/>
- <http://www.fao.org/NEWS/1998/981103-htm>
- <http://www.20minutes.fr/article/576049/Planete-Haiti-selon-Monsanto.php>
- <http://www.mondediplomatique.fr/carnet/2010-06-15-Haiti>
- http://news.bbc.co.uk/hi/english/static/events/reith_2000/lecture5.stm
- INKA de Crète
- International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications
- Jouan, A., (2010), “Ces scandales sanitaires qui ont défrayé la chronique” *Le Figaro.fr*. Mis à jour le 30/06
- Lapage, C., (2013) “Findus n’est pas un accident mais le fruit du choix de l’insécurité alimentaire, *Tribune*,11/02

- “Ο ιός της Κυπριακής» (2000). Εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» και Περιοδικό που τη συνοδεύει, 25.12
- Maddison, A., (2001), *The World Economy, A Milleniam Perspective*, tableaux 1-1 et 1-3
- National Research Council
- *Natural Society*
- Negreonti-Delivanis, M. (2002), *Mondialisation Conspiratrice*, L’Harmattan (traduit du grec en français)
- Negreonti-Delivanis, M. (2008) «Mondialisation innocente et mondialisation conspiratrice», *Sciences, Technologies et Développement*, Algérie, No 4, pp.235-247
- Negreonti-Delivanis, M.(2008a) « Les raisons de la pauvreté et de la faim dans le monde », *Les Annales de l’Université « Valahia » de Targoviste*, Section : Sciences Economiques, XIIIème Année, No 21/2008, pp. 30-41
- Negreonti-Delivanis, M. (2010), *The Murderous Crisis and the Greek Tragedy*, <http://www.lulu.com/shop/search.ep?keyWords=THE+MURDEROUS+CRISIS+AND+THE+GREEK+TRAGEDY%22&categoryId=100501%20...> (μεταφρασμένο από τα ελληνικά στα γαλλικά)
- OGM (2013): “Monsanto veut attaquer l’Autorité européenne de sécurité des aliments (EFSA) en justice”. 10 Μαρτίου
- Pfaff, W., (2008) «Speculation and soaring food prices», *International Herald Tribune*, 17.4
- Policy Research Working Paper, No 4703,8/2008
- Poverty and Globalisation
- Rapport de l’Agence européenne de l’environnement
- Scahill, J.,(2013) *The Nation, Pentapostagma 11.07*
- Seelow, S., (2013), “Monsanto, un demi-siècle de scandales sanitaires”, *Le Monde*, 06.04
- The Corporation-documentaire canadien
- “The new face of hunger” 2008, *The Economist*, 19.4.
- Thornton, J., (1990), “Science for Sale”-Greenpeace
- Traavic, T. biologiste moléculaire -Institut d’écologie génétique
- Union of Concerned Scientists

- *Wikipedia.org*
- World Socialist Web Site-24.4.2008

=====
==

<!--[if !supportFootnotes]-->

<!--[endif]-->

[\[1\]](#) <!--[endif]--> Εισήγησή μου
στο Πανεπιστήμιο του Κιέβου –Νοέμβριο του 2013

[\[2\]](#) <!--[endif]--> Όπως
διατυπώθηκε στη Σύνοδο Κορυφής για τη διατροφή το 1996

[\[3\]](#) <!--[endif]--> Οργανισμός
Τροφίμων και Γεωργίας των ΗΠΑ

[\[4\]](#) <!--[endif]--> Εκτιμήσεις των
δεδομένων του FAOSTAT. 2005. Rome: United Nations Food
[\[5\]](#) <!--[endif]--> Όπως, άλλωστε,
και στη μεγάλη οικονομική κρίση των ετών 1929-33, της οποίας
οι οικονομικές συνθήκες που προηγήθηκαν ήταν, τηρουμένων
των αναλογιών, παρόμοιες με αυτές της περιόδου πριν από την
κρίση του 2007

[\[6\]](#) <!--[endif]--> Σύστημα που
συνδύασε την ελεύθερη οικονομία με τον κρατικό
παρεμβατισμό

[\[7\]](#) <!--[endif]--> Με 450 κιλά
καλαμπόκι, ένας άνθρωπος μπορεί να επιβιώσει επί ένα χρόνο

[\[8\]](#) <!--[endif]--> Να σημειωθεί ότι
η σύγκριση, κατά χώρες, του ποσοστού φτώχειας είναι
δύσκολη, δεδομένου ότι το όριό της διαφέρει κατά χώρα.

[\[9\]](#) <!--[endif]--> Σε σταθερές τιμές
του 1990

[\[10\]](#) <!--[endif]--> WHO

Ανάρτηση Από τον/την Blogger στο [ΜΑΡΙΑ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗ - ΔΕΛΙΒΑΝΗ](#) τη 8/23/2014 10:04:00 π.μ.